

De koffer van

Leutnant Bode

Samenstelling

Gerdi Staelens
Wouter Staelens

Met dank aan

Lode Claey
Normand Deblauwe
Marcel Demarré
Willy Devos
Ann Devriendt
Els Devriendt
Jozef Heus
Martin Lievens
Bernard Lootens
Andrew Pentland
Walter Pieters
Alain van Geeteruyen
Eddy Willaert
Rudy Willaert

Met steun van

Devriendt Printing bv
Bouwmaterialen Willaert nv
Winking software bv

Deze beperkte tentoonstelling is een initiatief van Lange Max vzw en Spaenhiers vzw als passend eerbetoon voor Horst Friederich Höhn die stierf op 19 juni 2020 ten gevolge van corona.

Inleiding

Horst Friederich Höhn uit Bad-Homburg legde op 21 augustus 2018 contact met de gemeente Koekelare. Het was aangewezen dat het Lange Max Museum zou contact opnemen.

Het eerste telefonisch contact met Horst werd nog dezelfde dag gelegd. We kregen te horen dat zijn vader, Robert Christian, tijdens de Eerste Wereldoorlog in de Kommandantur van Koekelare actief was geweest. Horst had nog een koffer in zijn bezit met daarin behoorlijk wat documenten en enkele speciale objecten die ons zouden interesseren. Zijn vader had de koffer van Leutnant Bode in handen gekregen nadat hij getroffen werd door een granaat en stierf.

Horst, die ook actief was in een lokale heemkring, vond dat deze koffer beter terug naar Koekelare kwam waar hij al eerder vier jaar was. Er werd meteen een afspraak gemaakt voor een ontmoeting in Koekelare tijdens het weekend van 11 november 2018. Zo kon Horst onze jaarlijkse herdenking bijwonen en kon de overhandiging van de koffer iets meer luister krijgen.

(Koekelare 11-11-2018, burgemeester Patrick Lansens, Gerdi Staelens, Rudy Willaert en Horst Friederich Höhn.)

Op 11 november 2018 ter gelegenheid van het planten van een Vredesboom bij de bedding van Lange Max sprak Horst Friederich Höhn het publiek toe.

Tot onze grote verrassing lagen in de koffer onderdelen van een Belgisch vliegtuig dat boven Koekelare was neergehaald. Volgens een bijhorend document stortte het vliegtuig op 8 april 1917 neer. Alhoewel deze crash gekend was, bleek de informatie erover onnauwkeurig. Vandaag proberen we dit op te helderen voor u.

Misschien zijn de vliegtuigonderdelen het meest spraakmakend en waarop we nu het meest ingaan, maar andere informatie is al even interessant.

Niet de hele inhoud van de koffer is al uitgeklaard. Voortschrijdende kennis zal dit onderwerp vervolledigen. Weet u iets te vertellen over de objecten en de documenten die uitgestald liggen in de tentoonstellingskast in de Lange Max-zaal, laat het ons dan graag weten.

Laat ons nu al de voorhanden zijnde informatie delen met elkaar in het verhaal “De koffer van Leutnant Bode”.

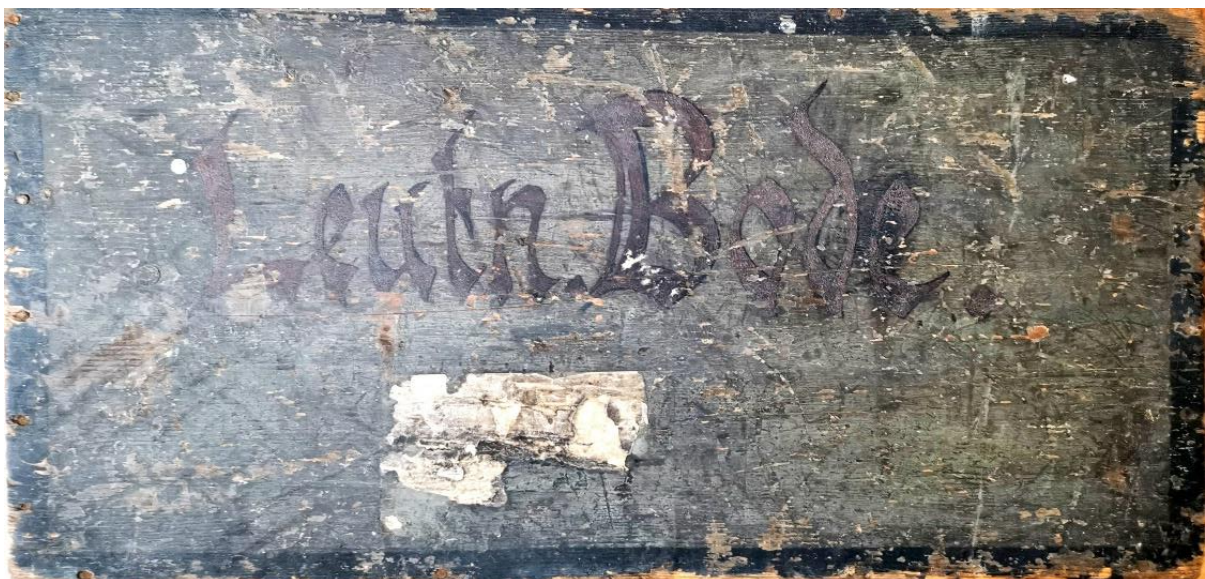
Markt Koekelare

De koffer

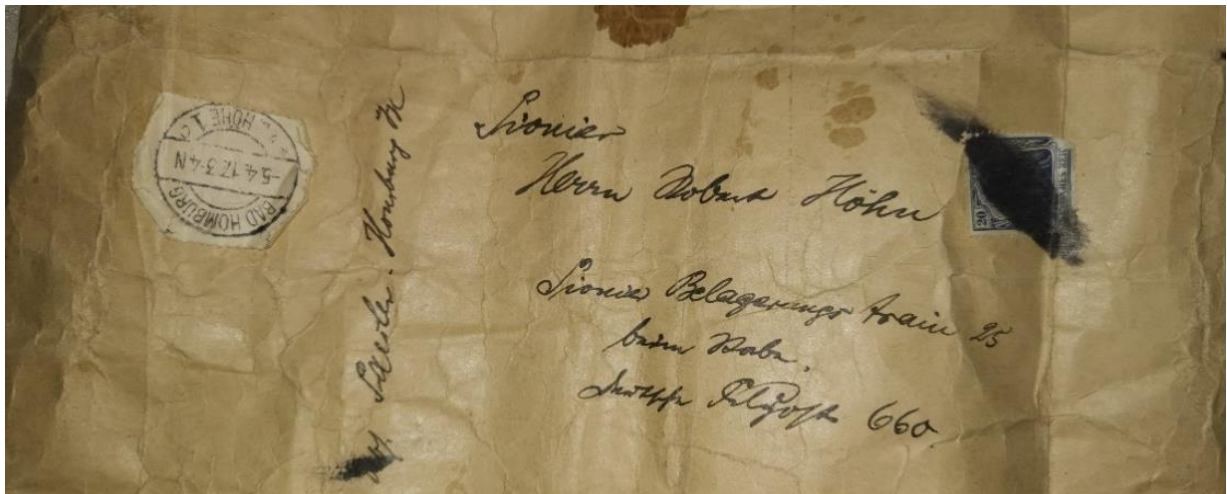
De koffer van Leutnant Bode staat na zo’n 100 jaar in het museum op een uitgekiende plaats, dicht bij de informatiewand over de Kommandantur en op de denkbeeldige markt van Koekelare.

We nemen aan dat de koffer zo’n vier jaar in de Kommandantur stond waar Lt. Bode en Pionier Robert Christian Höhn werkzaam waren. Beiden hoorden tot Pionier Regiment 25 en van deze eenheid weten we dat die vier jaar actief was in Koekelare.

Op het kofferdeksel staat de naam Bode. Hij had de militaire graad van Leutnant.

In de koffer zaten o.a. vliegtuigonderdelen ingepakt in bruin grauw papier.

Het papier was afkomstig van een postpakket dat geadresseerd was aan Pionier Robert Höhn van de Pionier Belagerungstrain 25 en werd afgestempeld op 5 april 1917 in Bad-Homburg Höhe, de thuisstad van Robert.

De vliegtuigonderdelen die voortkomen uit een crash van 3 dagen later werden dus verpakt in dit verpakkingspapier dat Robert hiervoor goed kon gebruiken.

Dit doet ons vermoeden dat Robert Höhn meteen zelf deze restanten van het vliegtuig in bezit had.

■ Koffers

Tijdens een bewegingsoorlog waren houten koffers aangewezen om persoonlijk materiaal in op te brengen.

Om het bureaumateriaal op te bergen waren aparte koffers voorhanden.

Leutnant Minthe, bevelhebber van de 2de Park-kompagnie van Pionier Belagerungstrain 25. Zijn Bürokiste is te zien in de achtergrond.

■ Leutnant Bode

■ Bode valt

Horst Friederich Höhn vertelde ons het verhaal dat zijn vader bij Leutnant Bode was, toen hij getroffen was door een granaat. Zijn slagader was geraakt en overal spoot zijn bloed. Vader Robert Christian kreeg ook het bloed in die mate op zich, dat de medische dienst eraan dacht om ook hem af te voeren. Dat was niet nodig.

Robert Christian Höhn kreeg op 25 oktober 1917 het IJzeren Kruis 2de klasse toegewezen door het General Kommando van het Garde Reserve Korps dat actief was in de Gruppe Staden. Mogelijk omdat hij Leutnant Bode had geholpen bij het tragische voorval. (Zie documenten in de Lange Max-zaal).

Misschien kunnen we hieruit ook besluiten dat Leutnant Bode stierf vóór oktober 1917. Het document is gericht aan de Ortskommandantur in Koekelare van het 20. Landwehr Division. Deze divisie bleef hier tot 27-28 oktober 1917.

Een overzicht van alle Duitse divisies tussen Diksmuide en de kust kunt u vinden in de projectieruimte achteraan in de Lange Max-zaal.

■ Onderzoek

Ondanks heel intense inspanningen konden we tot zo ver geen bijkomende informatie achterhalen van Leutnant Bode.

We kunnen ons ook de vraag stellen of zijn naam wel volledig is geschreven op de kist, want er lijkt een puntje te staan achter de naam waardoor een langere naam mogelijk zou zijn.

De database van de Volksbund levert tot zover voor de naam Bode geen bevredigend resultaat op. Ook de index van de militaire begraafplaats in Vladslo zorgt niet voor een opheldering.

Meer onderzoek is nodig.

Bezirkkommandantur

Door een foto uit de koffer konden we achterhalen dat de woning van brouwer Maurice Christiaen op 27 januari 1916 de Bezirkkommandantur was.

Het woord Bezirk staat voor een district dat meerdere gemeenten kon omvatten. Koekelare was het 2de district van de Gruppe Diksmuide en omvatte Koekelare en Ichtegem.

De eerste indicaties voor een Bezirkkommandantur in Koekelare dateren van 20/10/1915. Dan is Oberleutnant Kranzbühler A.B. Bezirkkommandant. Op 27/06/1916 is dat het geval voor Lt. Bindernagel. In juli 1916 zal Lakemeyer Bezirkkommandant worden, die dan ook al de rol van Ortskommandant vervulde.

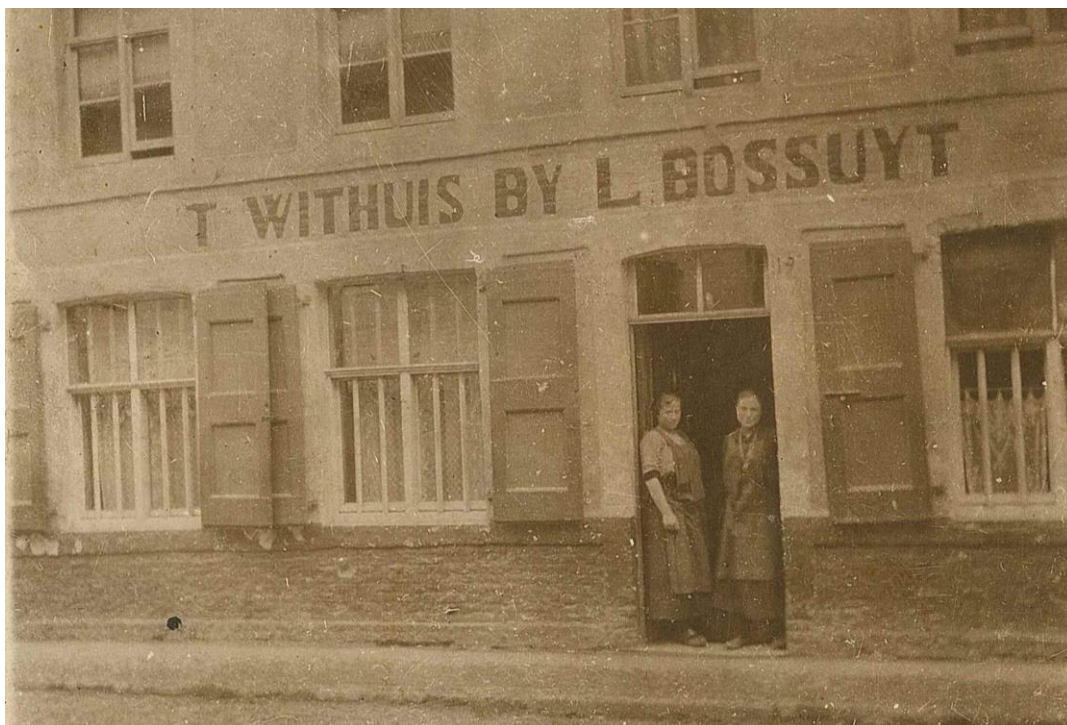
Staat Leutnant Bindernagel hier centraal op de foto?

Of Robert Christian Höhn op de foto staat is nog niet geweten en is onderwerp voor verder onderzoek.

Ortskommandantur

Mogelijk werd met de ingebruikname van de Bezirkskommandantur de Ortskommandantur op een andere plaats ingericht.

We treffen immers een foto uit 1916 van een woning in de Dorpsstraat, waaraan een bord met de vermelding Ortskommandantur hangt. Op de witte gevel kunnen we tevens de naam L. Bossuyt lezen.

De Ortskommandantur werd in 1916 in herberg 't Withuis ondergebracht.

Maurice Christiaen

Op de foto van de Bezirksammandantur is ook te zien dat brouwer Maurice Christiaen (°1873-†1961) van achter zijn venster stiekem naar de militairen kijkt.

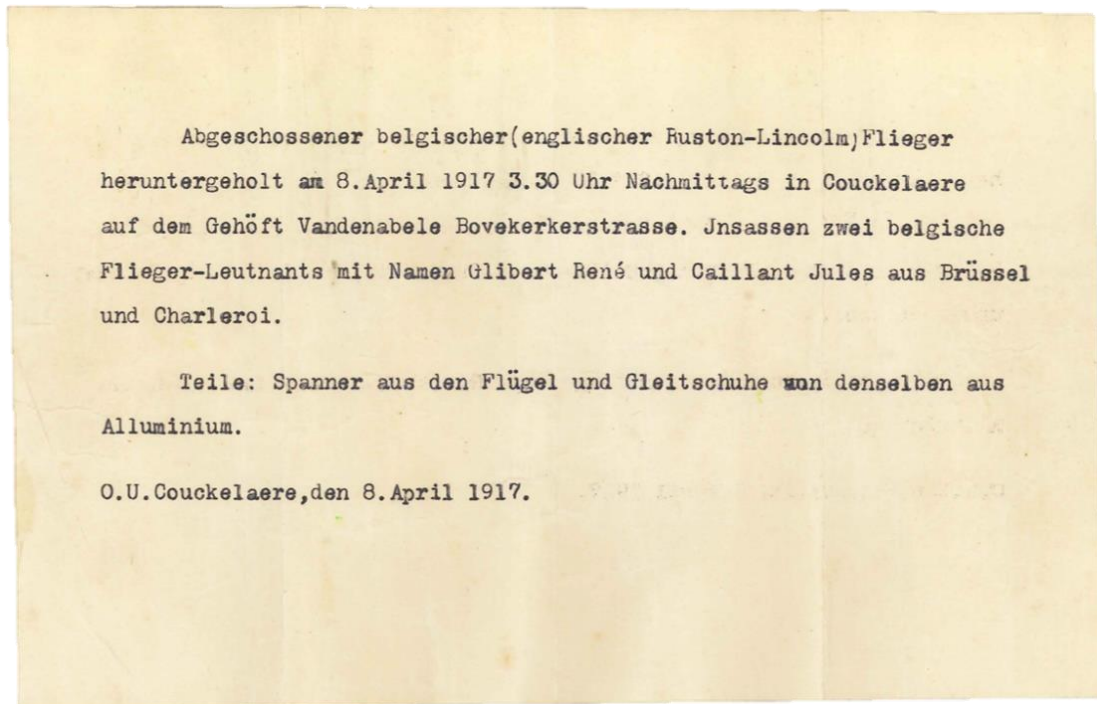

Meer informatie over de Kommandantur en de familie Christiaen is te vinden in Monitor 1.

De vliegtuigonderdelen

De informatie

Door een documentje dat in de koffer zat, konden we achterhalen dat de onderdelen afkomstig waren van een vliegtuigcrash van 8 april 1917.

Deze datum, Paaszondag 1917, kon teruggevonden worden op een foto van een neergestort vliegtuig.

Niet alles was meteen zeker, want een andere foto toont hetzelfde vliegtuig met een andere datum.

■ De inzittenden

De Duitsers konden meteen al achterhalen dat de vliegeniers René Glibert en Jules Callant (Caillant) waren.

Jules Callant (°Charleroi, 16/06/1882, †Koekelare, 08/04/1917) woonde in Mechelen en had de militaire graad Luitenant-Vlieger.

Hij is herbegraven op de gemeentelijk begraafplaats van Charleroi.

Armand Joseph Florent Glibert (°Brussel, 16/01/1889, †Koekelare, 08/04/1917) woonde in Visé en had de militaire graad Adjudant-Vlieger.

Hij is begraven op de militaire begraafplaats van Keiem graf. 494.

■ Het luchtgevecht

Glibert en Callant kwamen terug van een raid op Brugge. Op hun terugweg lieten ze een paar bommen vallen op het vliegveld van Gistel.

Boven Koekelare werden ze aangevallen door drie vliegtuigen met als piloten Leutnant Alfred Träger, Offizier Stellvertreter Walter Götsch en nog een onbekende piloot van een Jasta 8. Alfred Träger moest het luchtgevecht verlaten. Hij was gewond geraakt door het tegenvuur van Jules Callant en keerde meteen terug naar Gistel.

Walter Götsch zou later poseren bij het getroffen vliegtuig en de overwinning opeisen.

■ De crash

De bronnen leren ons dat het vliegtuig neerstortte in de weide achter de hoeve van Karel Vandenabeele langs de Zuidstraat in Koekelare. De Duitsers kenden deze straat als de Bovekerkerstrasse.

Dit is de boerderij waar later Lucien Martele woonde en nu zijn dochter Martine en Andy Planquette.

■ Het type vliegtuig

Het verhaal over de vliegtuigcrash van 8 april 1917 is meermaals neergeschreven, maar over het type vliegtuig is er vaak discussie.

Het betreffende vliegtuig was een tweedekker met plaats voor 2 personen van Britse makelij en met zekerheid van het type BE 2. Deze letters staan voor Blériot Experimental en het nummer 2 staat voor een tweede uitvoering ervan.

De neus van het vliegtuig en de vaste staartvin vóór het richtingsroer kennen echter verschillende uitvoeringsvormen waardoor steeds een aandachtig observatie van foto's nodig is.

■ BE 2c

De BE 2c was een verbeterd ontwerp van zijn voorganger BE 2b en gebruikte dezelfde romp. De vleugels van de BE 2c werden verbeterd waardoor er meer stabiliteit was bij het vliegen. Daartoe kreeg ook het staartvlak een nieuwe uitvoering en er kwam een vaste staartvin voor het richtingsroer te staan. Alle afbeeldingen, tot zover bij ons bekend, tonen bij een BE 2c steeds een vloeiende doorlopende lijn boven de staartvin en het richtingsroer. We zagen ook steeds een schroef met vier bladen bij de BE 2c.

Hierdoor kunnen we mogelijk besluiten dat het vliegtuig dat crashte op 8 april 1917 een aangepaste versie van het type BE 2c was. Sommigen spreken over een modified BE 2c anderen over een BE 2d.

■ BE 2d

Bij dit type vliegtuig werd het mogelijk gemaakt dat de twee vliegeniers het toestel konden bedienen. Daardoor moest een brandstoftank een andere plaats krijgen in het vliegtuig. De brandstoftank was ook groter uitgevoerd om een grotere autonomie te krijgen. De gewichtstoename had als gevolg dat de wendbaarheid van het toestel verminderde en niet zo snel meer kon klimmen.

■ Belgische BE 2c

Het is gekend dat het Belgische leger beschikte over aangepaste BE 2c-toestellen.

Deze vliegtuigen werden uitgerust met een krachtiger motor. Daarom werd de neus van het vliegtuig aangepast zodat een 150 pk Hispano motor kon gemonteerd worden. Hispano-Suiza was een Spaans-Zwitserse fabrikant van auto's, vliegtuigen en motoren.

Bleef een verminderde wendbaarheid een nadeel voor de ongelukkige vliegeniers?

Het betreffende toestel Nr. 17 enkele dagen vóór de crash, met piloot Glibert en deze keer met Crombrez erachter. De onderste foto toont een doorzeefde staartvin na de crash.

■ De vliegtuigonderdelen

Volgens het Duitse document zijn de houten onderdelen, spanten afkomstig uit de vleugels. Het aluminiumblokje is dan weer een glijshoek voor het bewegen van de vleugels.

Het aluminiumpijpje bevat achter de punt een cirkelvormige luchtopening. Vermoedelijk om een gelijkmatige luchtstroom in de verbrandingsmotor te krijgen.

Het hout is bestempeld met informatie.

De afkorting A.I.D. staat voor Aeronautical Inspection Directorate.

Deze stempel is dus een inspectiestempel en het bijhorende nummer zal vermoedelijk van de betreffende inspecteur zijn.

Een productiedatum is ook te vinden. Zo lezen we 20 SEP 1916.

De verf op de spanten laat veronderstellen dat de vleugels met stof bedekt waren en dus deel uitmaakten van het airframe.

Het serienummer van het vliegtuig kan men er niet op vinden, want de onderdelen waren onderling uitwisselbaar.

Boterhandel

Door de inhoud van de koffer kwam er ook een handeltje in boter aan het licht.

Van Charles Lanssens uit Koekelare konden we vaststellen dat hij boter leverden aan de Duitsers. Vermoedelijk was L(ouis) Cattrysse uit de wijk De Boutikel een tussenpersoon want hij ondertekende de leveringsnota's en hij lijkt het geld te ontvangen.

Charles Lanssens

Dag	Wt.	Wt.	Wt.
15	Mr. Bollen 1 Kgr		
20	" " 2,5 "		
27	" " 2,5 "		
April 3	" " 2,5 "		
10	" " 2,5 "		
17	" " 2,5 "	bez. 59.40	
24	" " 2,5 "		
31	" " 2,5 "		
8	" " 2,5 "		
14	" " 2,5 "		
22	" " 2,5 "	bez. 55.-	
29	" " 2,5 "		
5	" " 4,5 "		
12	" " 4,5 "		
19	" " 4,5 "		
26	" " 4,5 "		

Butter-Lieferung !

Datum	Wt.	Wt.
Juli 17.	4,5 Kgr.	
24	8,0 "	
31.	7,75 "	
Aug. 7.	7,5 "	
14.	7,0 "	
21.	7,0 "	
28.	6,0 "	

47,75 " a. Mk. 4,40 - Mk. 210,10
in Worten Zweihundertsahn Mark auch 10 Pfennige erhalten.
dan. 4. September 1918.

Butter-Lieferung
Ank. 59.40 in Herrn Kommandant
Herrn Kommandant für die
Butter a. 4.40 Mk. 210,10
für haben, beschleunigt
Kostelange van 24. April 1918. L. Cattrysse

Een kleine kring van militairen waren de afnemers. Robert Christian Höhn, die in de Kommandantur werkzaam was, kon ook boter kopen.

Uit de analyse van de notities over het boterhandeltje konden we vaststellen dat de boter vermoedelijk vooraf diende gereserveerd te worden want de beschikbare boter werd soms gelijkmatig verdeeld.

De boter werd tegen de aankoop prijs van 4,4 DM/kg. terug doorverkocht, maar de verkoper zal er ook wel indirect aan gewonnen hebben. Immers, soms was er boter over en we konden ook vaststellen dat er nu en dan meer boter werd verkocht dan er geleverd werd. Het eigen verbruik van de verkoper staat dan ook niet genoteerd.

Boterverbruik en nacalculatie

1918	Geleverd	Hauptmann Karntz	Sergt. Scherer	Feldw. Kotschild	Hanaier (?)	Höhn	Wolff	P. Linde	Sergt. Schlichtung	verkocht	Over / te kort (-)
Prijs	4,4 DM	4,4 DM									
Datum	(kg)										
13/mrt	1,00		0,34		0,34	0,34	0,50			1,52	- 0,52
20/mrt	2,50	0,50	0,50		0,50	0,50				2,00	0,50
27/mrt	2,50	0,50	0,50		0,50	0,50	0,50			2,50	-
3/apr	2,50	0,75	0,44		0,44	0,44	0,44			2,50	-
10/apr	2,50	0,50	0,50		0,50	0,50	0,50			2,50	-
17/apr	2,50	0,50	0,40	0,40	0,50	0,50	0,40			2,70	- 0,20
24/apr	2,50	0,50	0,50							1,00	
25/apr			0,20	0,40	0,40	0,40	0,40			1,80	- 0,30
1/mei	2,50			0,44	0,44	0,44	0,44			1,76	0,74
8/mei	2,50	0,50		0,50		0,50	0,50			2,00	0,50
14/mei	2,50					0,50				0,50	
15/mei		0,50			0,50		0,50			1,50	0,50
22/mei	2,50										
23/mei		0,50		0,50	0,50	0,50	0,50			2,50	-
29/mei	2,50										-
30/mei		0,50		0,50	0,50	0,50	0,50			2,50	
5/jun	4,50	0,50		0,50	0,50	0,50	0,50			2,50	2,00
12/jun	4,50			0,50						0,50	
17/jun						1,50				1,50	2,50
19/jun	4,50									-	
23/jun		2,50	1,00	0,50						4,00	0,50
26/jun	4,50										-
29/jun						2,50				2,50	
30/jun					2,00					2,00	
3/jul	4,50				0,25	2,13				2,38	2,13
10/jul	4,50		1,00	0,50	1,25	1,50				4,25	0,25
17/jul	4,50		1,00	0,50	1,50	2,50				5,50	
24/jul	8,00			1,00	2,00	2,00	1,00			6,00	
27/jul		2,00								2,00	-
31/jul	7,75	2,00		0,50	2,00	2,00	0,5			7,00	
4/aug			0,50					0,5		1,00	- 0,25
7/aug	7,50	2,00		0,50	1,30	1,20	1	0,40		6,40	1,10
14/aug	7,00										
15/aug		2,00	0,50		1,25	1,00	0,5	0,75	1,00	7,00	-
21/aug	7,00	2,00	0,50		1,50	1,50	0,75	0,75		7,00	-
28/aug	6,00	2,00			1,25	1,25		1,00		5,50	0,50
3/sep	6,00	2,00				1,00				3,00	
4/sep			0,25		1,00			1,50		2,75	0,25
11/sep	4,00	1,00			0,45	0,45	0,43	1,25	0,43	4,00	-
18/sep	6,00	2,00			1,00	1,00	0,50	1,25		5,75	0,25
25/sep	4,00	1,50			1,00	1,00	0,36	1,25		5,11	- 1,11
Totaal (kg)	123,25	26,75	8,13	7,24	23,37	28,645	10,715	8,65	1,425	114,92	9,34

De Pionierkaserne van Pionier Regiment 25 in Biebrich

